

calcitran: els Tuinencs *rēginnan*: són *reguinaires*» (1959).

En lleus variants fonètiques el mot s'estén a totes les Terres d'Oc, i l'usava Mistral: «en un teraire que *reguigno* / a l'ouliévié coume a la vigno / ---»⁵ («qui rue à l'olivier ---», *Calendau* II, 1.4); des dels Alps fins als B-Pyr.; Queyràs: «*reguinar*: gambader, regimber» (Chabrand), Ardecha *reguinà* (Dornheim, *VKR* x, 313; *ZRPb*. LIX, 406); «l'ase à *reguinà*» 'a rué', dita popular a Arles del Rose (RLR VII, 267), Pezenàs *reguinà* (Mâzure), Clarmont d'Erau *reguinà* (le cheval ou l'âne) (Pastre), llgd. *rēguinnà*, *remingà* (Sauvages), Tarn *reguinà* (cheval) (Gary), Tolosa *reguinà* (Doujat-Visner), roerg. *reguinà* (Vaysier), Carci *reguinà* (Lescale), perig. *reguinà* (le cheval) (Guillaumie, p. 126), gc. *reguinà* (Palay), bearn. *arreguinà* (Lespy, Palay); Quergut (Arieja-Aude): «*reguinaires* coumo anhèls», «en ruant gambadant» (*Bouts d. M.* xxv, 69). *Reguinet* 'coça' ross.: «s'esfonsa cap per bai, me s'enganxa a la pell: / capbucem tots dos: jo i ell. / Jo, per me'l treure de les cames, / ficavi *reguinets* a tort i a través! / Vaig encertat dues madames / que van fúge en cridant, sense hi comprendre res», Saisset (*Perpiny.*, 12).

CPT.: *Peltrigar* 'trepitjar' alteració de *peutridar* cerd.²⁵ (Ant. Cayrol, *Angeleta*, 250), ll. PEDE TRITĀRI (freqüentatiu de TERERE/TRITUS 'esbocinar', 'reduir la terra a pols' etc.); per encreuament amb el sinònim *calcigar* [S. xv]: «e si no-u fas no-t daté plus fadiga, / car l'òrreu fanc cell qui mays lo *paltriga* / trop mays li put ---», Arnau d'Erill (*BABL* xxix, 218.214); i Busan. 1507: «cocejar, *paltrigar*: calcare, perculcare» (B-III-3.68), «set anys só 'nat en galera - sens may terra *paltrigà*», MilàF (*Romlo.*, 216.2, cançó reco. a Arles); «volgué sortir de la barraca y *peltrigava* una munió de cames estirades a son pas; s'entrebancava ab l'un y l'altre, y tothom reganyava», Bosch de la T. (*Recorts d'un excurs.*, p. 138); avui Gandesa «*paltrigar*: trepitjar» (Amades, *Excursions* III, 157); *paltrigador* i *paltrigament* Nebrija.

Peüllà [Lab. 1840], i ja usat per PBriz, 1889 (*DAG.*) i Verdaguer, 1893, amb variant *peüngla* CpTarr. i Berg. (Toda, *DAG.* i Amades, *BDC* XIX), del ll. vg. PEDIS UNGULA 'ungla del peu', d'on també el castellà *pezuña* [1591], port. *pezunho*, dial. *presunho* [*<* *pezunho*, metàt. de *pezunglo*], gall. *perro apresunllado*: etimologia que vaig acabar de demostrar en el DCEC/DECH (PIE, IV, 532b57-a32); primer resultat fonètic de PEDIS UNGULA fou *pedzungla*, d'on en català es passa normalment a *peüngla* i consegüentment *peünja*/*peüngla*.

La forma amb *l* probablement per fonetisme mossàrab; per més que els pastors transhumants cap a terres de Llitera, Ebre etc. l'hagin etsesa Segre amunt: «*peüllà*: unglà de porc», Montanyà (*Top. Med. de Ponts*, p. 212) i com a 'peu de porc' anoto *peülà* a l'Alt Pallars (Areu, 1933); també Vall d'Assua: «lo pastor quan aixeca els ulls al cel --- sap trobar 'l Nord, sap lo camí de St. Jaume, los pastors que cuiden bestiar de *peüllà* forçada se guien per l'Àstel Bover»,⁶⁰

J. Lluís Pall. (*Pastors i Estrelles*, p. 25), a Sió i Llobragós «potó de la cabra» (*BDLC* IX, 282); en el Flamicell masculinitzat: «les guineus --- el que els agrada molt i en són molt gormandes, és els *peülls* de les potes de porc» (Violant, *BCEC* XLV, 248); *peünya* en el parlar de la Serra d'Espadà (Aín, *AlcM*). Altra variant mossàrab *pitxola* o *putxola* en el Maestrat (*AlcM*), que ho recull al Vilar de Canes i a Morella (amb grafia bàrbara *pujola*): per conducte aràbic PEDIS UNGULA *padsongla* arabitzat com *puðfonla*, car és sabut que els moros sentien la s hispànica com a *ʃ* i no admetien grups triconsonàntics.

Formació paral·lela fou PEDIS DIGITUS 'dit del peu', perpetuat en gascò (> *pedzdit* amb simplificació ulterior del grup): Bigorra *pesit* o *pesic*, Bearn *pedit*, *espedit* (en part amb aglutinació de l'article en el plural *espedzits*) «onglon du boeuf, du mouton» (Palay). Potser d'una forma arabitzada de PEDIS-DĪGĪTUS ve el val. *poteus* 'peülles' [Escrig 1851] > **pedzdeito* > amb ensordiment de la *-dd-* i *-edo* canviat en *-eu* per influència del cat. *peu* (*de porc*). De *peüllà*, derivat *peüllar* cerd., «brollar, sortir els primers brins dels sembrats» (aquest camp ja *peüllà*, el blat ja *peüllà*, *DAG.*), també usat per Verdaguer; també es deu dir dels tanys de soca de certs arbres, car així s'explica el postverbal 'pinassa, fullaca del pi' que *AlcM* troba a Berga (però fonèticament és impossible l'etim. PINI FOLIA que *AlcM* imagina), i és ben comprensible la metàfora 'formar peüllà, tenir peüllà un arbre'.

Pedestal és manllevat de l'it. *pedistallo*, id., format amb *stallo* 'suport', mot d'origen germànic, amb *pe-* i *-al* per catalanització: això prova que el cast. *pedestal* [1539] no és manllevat directament de l'it. (com creia Terlingen, 137), ni per conducte del fr. *piédestal* [1545], sinó mitjançant el cat., on per tant ja devia usar-se c. 1500, per més que no en tinguem dades fins al *ThPu.* d'OPou, que en dóna una variant amb *-r* per contaminació de *pedestre*: «lo *pedestral*: stilobata», «lo *pedestralet* on se posen les figures: acroterias»⁴⁰ (12, 11).

Pedicura; *pedicur*. *Pediiforme*. *Pediülvi* [Labèrnia 1864], pres del ll. *pediluvium* id., format amb *lavere* 'rentar'. *Pedomorfisme*. *Bipede*.

ALTRES CPT.: *Peaterra*. *Peucalcigar*. *Peugròs* [Lab. 1840]. *Peülligar*. *Peumartell*. *Peumenut*. *Peunú*. *Peuplantat*. *Peuterrós* [Belv.]. *Peuverd*.

Del gr. πούς, ποδός, germà i sinònim del ll. *pes*. *Poagra* [Lacav.], pres del gr. ποδάγγρα 'trampa que agafa pel peu', 'gota, poagra', format amb ἀγρέω 'jo agafó', més sovint alterat en *puagre* (interpretant-ho la gent com *peu agre*): «altres malalties no t'excusen: si haveu *puagre*, no sou excusat, si est naffrat e menjés bé, dejuna, si est ---», StVicentF (*Quar.*, 23.84, de nou 321.133); «se fassen *puagrosos* --- Malalts de *puagre* ---», *Decam.* VII, § 3, 394.14, 18 (trad. *gottosi, malati di gotte*).

«MALALTIES: llebrosia o mal de Sant Llàzer: elephantiasis, malabua --- porcellanes --- *puagra*: podagra»; Onofre Pou (*ThPu.*, 238); «lo tal no estigue per vici o malaltia de *pruagua* o oradua y cortana»,⁶⁰